

la mar inqüeta aquijetadora», Maragall, *Vistes al mar*, (O. C., 109). «Nul om no aus plantar aybre --- en la orta de Perpenyà --- ni de Casteyl Rosseyló, *prop* la tenesó o ort de son vesí --- sinó dins so del seu, per miça cana de Montpesler; e totz los aybres qui ara són plantatz --- que-ls agen a taylar quant sien entre la dita --- miça cana de Montpesler, *prop* sa tenesó» a. 1292 (RLR IV, 513); «yo aprenguí fer magranes --- que tota l'aygua del món no les bastaria apagar ---: yré tot sol devers lo camp dels moros, e *prop* la tenda del rey yo posaré les mangranes», JoMartorell (Ag. I, 34.1f.); *AlcM* en cita tres casos dels Ss. XIV-XV i no sabem ben bé si no fou també aquesta la construcció que va usar Desclot quan descriví la vetlla d'armes transcendental de Las Navas (a. 1212): «sarraïns agren passats los ports de Muredal e tengren lo pla e la montanya; e-ls tres reys d'Espanya atendaren-se a una legua *prop* de la host dels sarraïns, e establiren lurs batales ---». ² De tota manera, aviat la construcció adverbial o acompanyada amb *de* s'imposà del tot; i fóra portar aigua a la mar seguir documentant-ho.

PRÒPE no es conservà entre les llengües romàniques més que en llengua d'oc i en català, a part d'alguns parlars locals del francès, del reto-romànic, més algun testimoni ultra-arcaic navarro-aragonès: «Lacumberri *prueb* de Pamplona», «Golpilleria *prueb* de Carrión» en el *Cronicon Villarense* de c. 1210 (veg. l'ed. del meu antic deixeble Dr. Louis Cooper). També en l'occità antic apareix *prop* des dels orígens de la llengua literària (G. de Rossilhon, *Jaufré*, P. Cardenal) com a adverbi, amb caràcter molt majoritari, si bé en alguns casos també funcionant-hi com a preposició, sobretot en el sentit de 'després de', i algun cop 'prop de'; així ho trobem encara en el bearnès del S. XIII, aquí combinat amb *a*: «lo disapte *aprop* la feste de sent Jacme», «despuys denunciat serà *a prop* -ix- dies» ('després de'), *Cart. d'Ossau*, docs. de 1275 i de 1187-1225 (64.37, 41.10). ³

Com a adverbi propi, o usat amb sentit prepositiu, en combinació amb *de*, la paraula *prop* ha estat una constant de la llengua: des de Llull fins a Maragall i Verdaguer: «*Prop* d'on Cadí ab lo Cadinell encaixa, / s'alça 'l doble turó de Pedraforca», *Can.* IV, 11e; «camina y neda Alcides, vers l'hort de les cantúries / --- / *prop* seu rumbeja una illa naixent ses verdes robes, / y ab bels de mort, encara penjant-s'hi, blancs xayons», «a raig, a raig, Alcides de més *a prop* sent ploure / palets que servirien per moles de molí», *Atl.* v, 20a; VI, 73a. I de tots els dialectes, des de Val. i les Illes fins a la frontera amb el llenguadocià: «amics que s'estan *a prob* d'ací» Formiguera de Capcir (1960). L'única discrepància important és que en el domini ross., sense que enlloc hi flaquegi l'ús del català comú, s'hi sent també en alguns punts el valor de 'després', que ja anuncia el llenguadocià: *a pròp*, Banyuls de la Marenda, també en diversos pobles de la plana, fins al Barcarès i cap a les Corberes; en alguns també *am pròp*, que sento un sol cop a Banyuls i un altre a Calce (1959, 1960).

Adverbi i preposició; el que no ha estat és adjectiu: ⁶⁰

és només per una espècie d'estiragonyament del llenyatge que alguna rara vegada es permeté Llull donar-li aquesta enganyosa aparença: també pot semblar que ho fa amb *lluny* quan diu «so per què veu pus declaradament l'object *prop* que-l *lluny*», on tots dos mots són adverbis que acompanyen llur verb *veure*: 'més clarament veu l'objecte, *prop*' o sigui el *veu de prop*, o sobrententent el verb, per no repetir-lo, 'que no pas el *veu lluny*'; i repetint el concepte, «la luu de l'object *lluny*».

AlcM hi ajunta «fins a la vora del canó pus *prop*» en un doc. relatiu a l'aprovisionament d'aigua de Palma de Mallorca en el S. XIV, on també és visible l'expressió lacunar, abreujada, tolerada en la frase administrativa = *el canó qui és pus prop*; i algun altre cas així, però això no autoritza a instituir una divisió II com la que posa *AlcM* en el seu article, i menys a encapçalar l'article *prop* com a «adv., prep. i adj.». No hem d'exagerar: de la repetició de tals casos neixen de vegades futurs canvis de categoria gramatical, i així s'ha pogut arribar a dir, fent descarrillar una mica la llengua, «*llunyes terres*» com a adjectiu. Però això en el cas de *prop* a penes s'ha arribat a realitzar mai (el *D.Ag.* cita una abusiva «licència poètica» d'un mal poeta florallesc de 1869) i no puc donar-ne més que un cas únic, sentit en un poble val. de frontera: «estes vinyes més *pròpès*» Catadau, 1962 (i algun altre cas que vaig sentir en el mateix poble); així és com en alguns pobles del Migjorn del Princ. se sent *prouta* i *proutes* quan *prou* s'aplica a un femení, barbaritat que ningú no donarà com a respectable.

És interessant, i bastant desenrotllat en la llengua medieval, el petit conjunt fraseològic, on *tenir a prop* o *estar a prop* o *de prop* pren el valor de 'prestar atenció', 'atorgar cura, cuidar-se', parlant de coses, afers i persones: Pere el Cerimoniós encarrega que el «prat» ('jardí') del seu castell de Perpinyà *sia tengut a prop* o es plany que «no és bé *tengut a prop*»; en dues cartes dels anys 1360-1371 de la col·lecció Coroleu (*D.Ag.*); «certificam-vos que-l dit Ferrero és estat diligent e curós de *tenir-nos a prop* de totes les dites coses, e no s'hi ha res perdut per negligència sua», doc. de 1377 (*Docs. Cult. Cat.* de Rubió i Lluch, n.º 284); «mogueren lo castell, e --- aturà-s --- e sagetes venien, e feriren-nos --- e Nós anàvem nostre perpunt vestit, e nostre gonió, e --- uns 20 escudats qui escudaven los qui tiraven; e *teniem*-los Nós tan *a prop* que aquels qui eren ferits no leyxàvem pertir de les cordes, mas faíem-los asseure, e faíem-los cobrir, e puys faíem-los-ne enviar cubertament ---», Jaume I, § 161, Ag., 208.1f.).

«Lo Emperador sollicitava sos consells sovint sobre la guerra, e Tirant sollicitava ses amors, e ab molta gran instància *tenia a prop* la Princesa, per ço com veya lo temps de les treves ésser molt ---»; «Plaerdemavida --- dix a Tirant ---: —En aquesta senyora no tingau sperança neguna, tant com la Viuda li *stiga de prop*: ja-s són ara retretes dins la sua cambra a soles, parlant de vostres afers ---»; «la Emperadriu --- Iexem star les festes que ella contínuament feya a Ypòlit, e molts donatius que li feya --- e no volia dinar e sopar que